

keréknyomok

2014/8. SZÁM ORIENTALISZTIKAI ÉS BUDDHOLÓGIAI FOLYÓIRAT

Tartalom

TANULMÁNYOK, FORDÍTÁSOK

BÁCSI ENIKŐ GABRIELLA

A buddhista sztúpa
kialakulása Indiában

5

BIRTALAN ÁGNES

A kígyó: pusztító erő,
segítőszellem, házastárs.
A kígyó-motívum változatai
a kalmük mesehagyományban

33

WINDHOFFER TÍMEA

Klu; mitológiai lény,
vagy népmesei szereplő?
A kígyó-sárkány alakja a
belső-ázsiai népmesékben

57

SZABÓ ANNAMÁRIA

A rókaszellem
a kínai novella
irodalomban

77

GECSE ADRIENN

A buddhizmus
és a természetes
környezet kapcsolata

97

POROSZ TIBOR

Rejtett dimenziók
a buddhizmus
vizuális gondolkodásában

109

PROGRAMOK, ESEMÉNYEK

Nemzetközi Buddhista
Nyári Egyetem 2014

153

KRITIKÁK, RECENZÍÓK

Walpola Rahula:
A Buddha tanítása

156

AGNI:

A tűzoltárépítés
védikus rítusa

158

Szerkesztette: Frits Staal

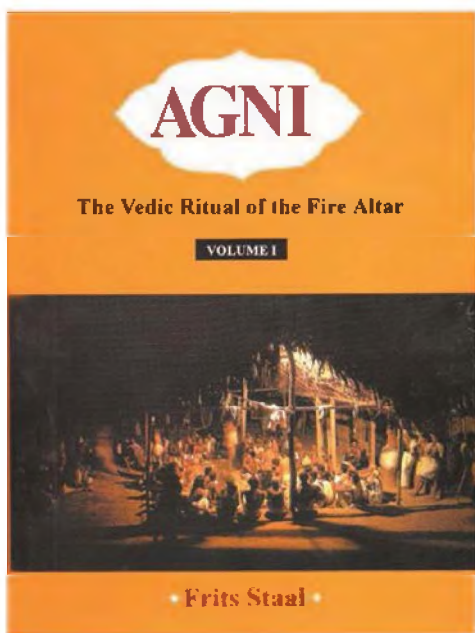
SUMMARIES IN ENGLISH

165

E SZÁMUNK SZERZŐI

AGNI: A tűzoltárépítés védikus rítusa (AGNI: The Vedic Ritual of the Fire Altar) Szerkesztette: Frits Staal

Delhi: Motilal Banarsidass, 2010, 1548 oldal (2 CD-vel)
(Berkeley: Asian Humanities Press, 1983, 2 magnókazettával)

E kétkötetes mű a dél-indiai Keralában nambudiri bráhmínok által 1975-ben bemutatott *Atirātra-agnicayana* rítus gazdagon illusztrált, átfogó dokumentuma. A könyvhöz két magnókazetta (illetve a későbbi kiadásokban két CD-ROM) is tartozik, amelyek a rítus során elhangzott kántálások és recitációk közül tartalmaznak válogatást.

„Staal professzor kitartó erőfeszítésének és energiájának köszönhetően sikerült teljes egé-

szében dokumentálni az egyik legösszetettebb védikus rítust, a Tűzoltár megépítését. Jelen mű a nambudiri bráhmín közösség által őrzött ősi kézikönyvek interpretációinak megfelelően végrehajtott rítust a maga teljességében örökíti meg. A vállalkozás különleges dokumentum értékén túl, az AGNI új utakra mutat rá a Veda és a hozzá kapcsolódó rítusok tanulmányozásának és századokon keresztül történő áthagyományozódásának tanulmányozásában.” (J. C. Heesterman)

„E történelmi jelentőségű *Atirātra-agnicayana* befejeződése után szinte azonnal egy sas szállt a rituálisan körülzárt terület fölé és alig egy óra múlva az első monszunesőök hirnökeként eleredt az eső. Az ősi Indiában ezek voltak azok a kiváló jelek, amelyek garantálták az áldozat sikerét. Ma nincs szükség ilyen jelekre, mert a jövő nemzedékek csodálattal tekintenek majd arra, amit sikerült itt elérni. Ezzel az új korszakot nyitó kezdeményezéssel Frits Staal és munkatársai a civilizáció történetének halálját vívta ki.”

(Klaus Mylius)

„Mi mindannyian – indológusok, vallás- és kultúrtörténészek, néprajzkutatók és nyelvészek – hálával tartozunk és a lekötelezettjei vagyunk Frits Staalnak azért az évtizedeken át végzett ihletett kutatómunkáért, amit nam-

budiri barátainak körében végzett. Az AGNI-val, e ragyogó szépségű és briliáns intelligenciával átszótt könyvvel csatlakozott ahhoz a tudósi sorhoz, amit négy generációval ezelőtt még Albrecht Weber indított el. Bekerült abba a *sakha*-közösségbe, amely a védikus rituális örökség és civilizációs mátrix kutatásának és megértésének szentelődött.”

(David M. Knipe)

TARTALOM

ELSŐ KÖTET

Előszó

Fényképek listája

Illusztrációk a szövegben

Táblázatok/Térképek

Idegen szavak átírása

Szanszkrit

Malajalam

A kiejtésről

Rövidítések

Általános bevezetés

I. RÉSZ

AZ AGNICAYANA RÍTUS

1. fejezet

Bevezetés

2. fejezet

Az Agnicayana a klasszikus védikus rituális forrásokban

Srauta rítusok

3. fejezet

Az Agnicayana madártávlatból

4. fejezet

Az Agnicayana hagyományos értelmezései

5. fejezet

Az Agnicayana eredete és jelentősége

Agni

Tűz

Védikus nomádok

Szóma

A kozmikus ember

Az oltár

Természetes módon perforálódott kövek

6. fejezet

A nambudiri hagyomány

II. RÉSZ

AZ 1975-ÖS ELŐADÁS

Előkészületek

1. Alkalmasság, idő és hely
2. Mérések és téglák
3. Szóma, antilopbőr és fa
4. Fából készült eszközök
5. Agyagkellékek
6. Az arany ember
7. Egyéb előfeltételek
8. A rituálisan körülvárt terület
9. Dramatis Personae (Szereplők)

Az előadás

Bevezető megjegyzés

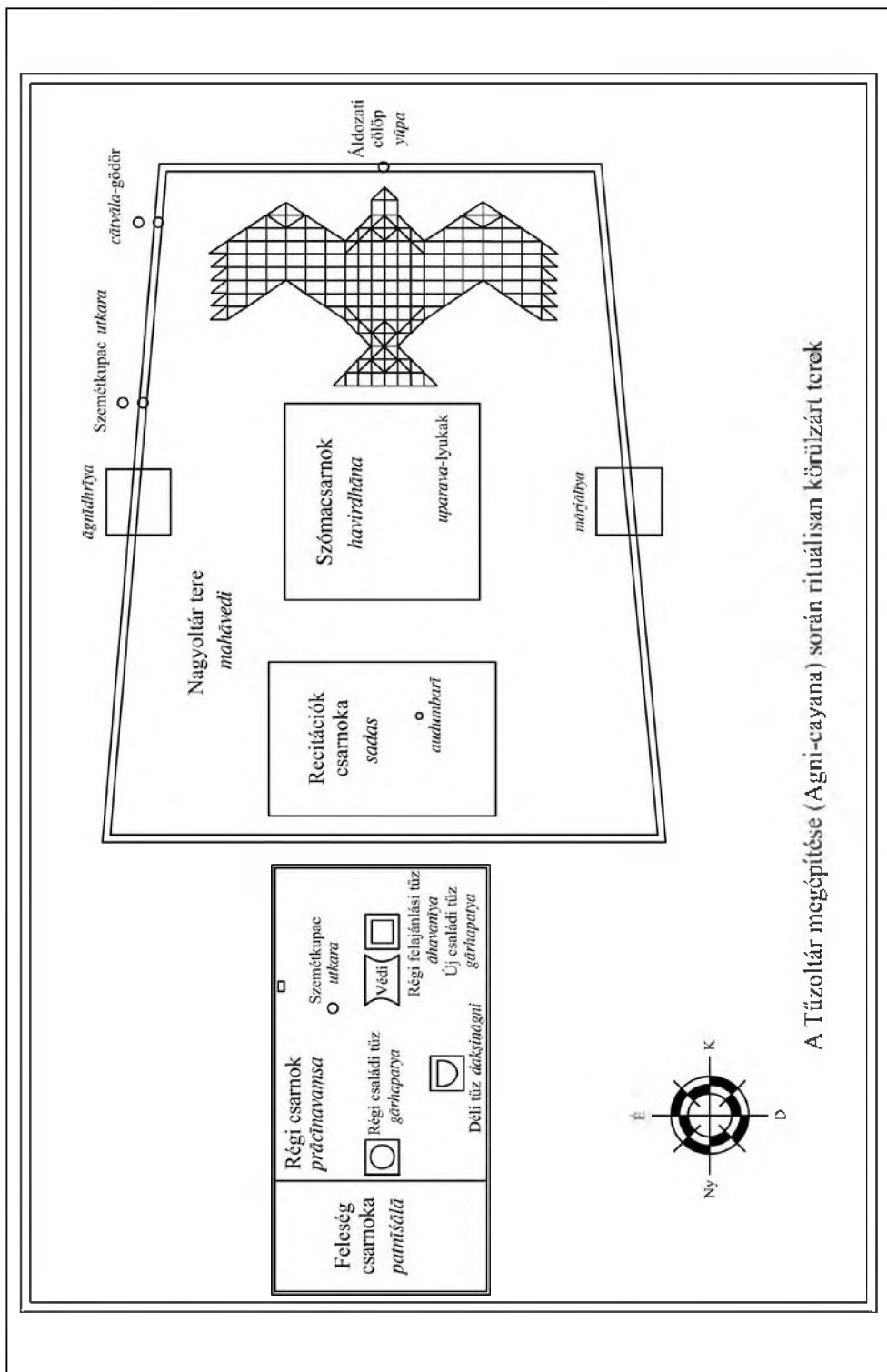
Rövidítések

Megjegyzés a *Jaimintya Sāmavedā*hoz

Első nap: 1975. április 12 és 13.

1. epizód

Az *ukhā* edények rituális előkészítése és bevezető rítusok) (*Ukhāsambharaṇam*, *Puṇyāhavanam*, *Upavyāharaṇam*, *Sanikalpa*)

2. epizód

Állatáldozat *Vāyuna*nak és az öt fej előkészítése
(*Vāyavyaṇi Paśu*)

3. epizód

Papok megválasztása és Tűzgyújtás (*Rtvig-
varaṇa, Agnimanthana*)

4. epizód

A Yajamāna felszentelése (*Dikṣa*)

Második nap: 1975. április 13.

5. epizód

Az ukhā-tűz imádata a Vātsapra-himnusszal
és Szerzési rítusok (*Vātsapra-upasthāna, Sani*)

6. epizód

A Pravargya-eszközök rituális előkészítése
(*Pravargyasambharaṇam*)

Negyedik nap: 1975. április 16.

7. epizód

Az új házioltár megépítése (*Gārhapatyaciti*)

8. epizód

Bevezető felajánlás; Szómvásárlás; Vendég-
felajánlás Szómának (*Prāyanīyeṣṭi;
Somakraya; Ātithyeṣṭi*)

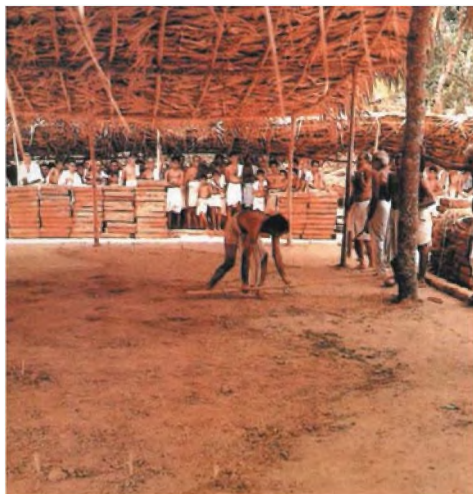
9. epizód

Pravargya, Upasad és Subrahmanyā-ének

Harmadik nap: 1975. április 16.

10. epizód

A nagyoltár helyének kimérése és Agni me-
zeje (*Mahāvēdikaraṇa, Citisthānakaraṇa*):

Negyedik nap: 1975. április 16.

11. epizód Agni mezejének felállítása (*Agni-
ksetropadhāna*)

12. epizód Az oltár alapzata

13. epizód Az első réteg

Ötödik nap: 1975. április 17.

14. epizód A második réteg

Hatodik nap: 1975. április 18.

15. epizód A harmadik réteg

Hetedik nap: 1975. április 19.

16. epizód A negyedik réteg

Nyolcadik nap: 1975. április 20.

17. epizód Az ötödik réteg

18. epizód Rudra, Tejfolyam, és más szertar-
tások az ötödik rétegen (*Śatarudriya, Kṣira-dhārā*)

Kilencedik nap: 1975. április 21.

19. epizód

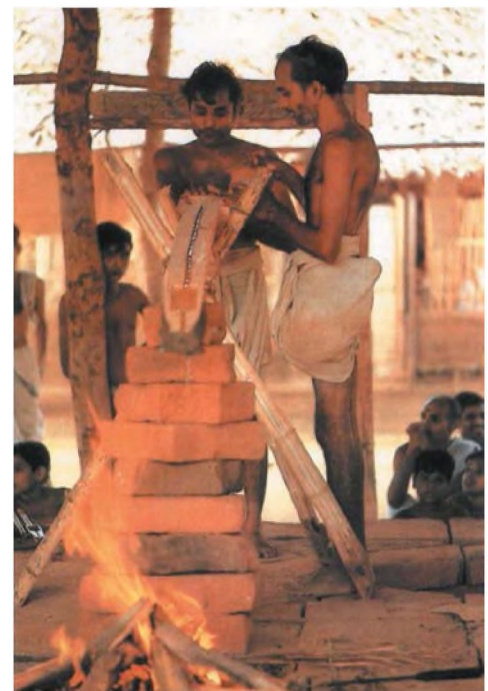
További szertartások az oltáron

20. epizód

Agni előrevitele és felajánlások (*Agnipraṇa-
yana, Adhvarāhuti, etc.*)

21. epizód

A Gazdagság Áradása (*Vasor Dhārā*):

22. epizód

Az erő kisajtolása, A birodalom megtartása és más felajánlások (*Vājaprasavīya, Rāṣṭrabhrt*, etc.)

23. epizód

A Szómacsarnok és a Recitációs csarnok felállításása: A Dhisnya-tűzhelyek elkészítése (*Havīrdhānamandapakaraṇam; Sadahikaraṇam, Dhisnya-nirmāṇam*)

Harmadik és kilencedik nap: 1975. április 21.

24. epizód

Szóma és Agni Előrevitele; Állatáldozat Szómának és Agninak; Felajánlások az isteni felszítóknak; A Yajamāna kihirdetése (*Agniśomaprāṇayanaṃ; Agniśomīyapaśu; Deva-suvāṇi Havīmśi*)

Tizedik nap: 1975. április 22.

25. epizód

A Szómarítus folytatása; Kinti ének (kántálás) a Megtisztított Szómának (*Bahispavamānastotra*)

26. epizód

Tizenegy Állatáldozat s Ami a reggeli sajtólásból maradt (*Savaniyapaśu; Prātaḥ-savana*)

27. epizód

Sajtolás délben s a Yajamāna felkenése (*Mādhyaṇdinasavana; Abhiśeka*)

Tizenegyedik nap: 1975. április 23.

28. epizód

A Harmadik sajtolás (*Trtīyasavana*)

29. epizód

A Három *Ukthya* Szóma szekvencia és a Tizenhatodik (*Ṣoḍaśi*)

Tizenegyedik nap: 1975. április 23. és 24.

30. epizód

Három Éjszakai Kör (*Rātriparyāya*)

Tizenegyedik nap: 1975. április 25.

31. epizód

Kántálás és recitáció az Aśvinokhoz (*Āśvina-stuti; Āśvinaśastra*)

Tizenkettedik nap: 1975. április 25.

32. epizód

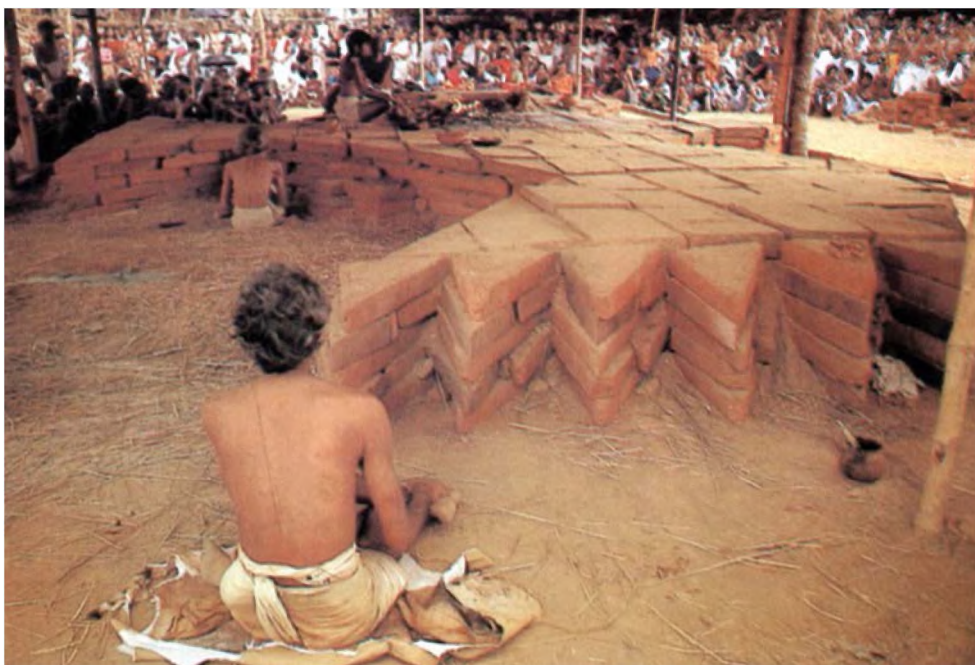
A rítus végződése (*Yajñapuccha*)

APPENDIX.

A Praisaratham malajalam nyelvű szövege

IRODALOMJEGYZÉK

RÖVIDÍTÉSEK

MÁSODIK KÖTET

Előszó

Fényképek listája

Illusztrációk a szövegben

Térképek

Rövidítések

III. RÉSZ

TÁVLATOK

Romila Thapar: *Az Agnicayana rítus régészeti háttere*

Asko Parpola: *A Śrauta rítusok prevédikus indiai háttere*

J.C. Heesterman: *Más népek tüze*

A. Seidenberg: *A védikus rítusok geometriája*

Frits Staal: *Rituális struktúra*

N. Tsuji: *A Maitrāyaṇī-Saṃhitā Agnicayana-szekciója különös tekintettel a Mānava Śrauta Sūtrára*

E.R. Sreekrishna Sarma: *Az Atirātra a Kauṣītaki Brāhmaṇa szerint*

Yasuke Ikari: *A Mahāvāra és Ukhā edények rituális előkészítése*

K. Balasubrahmanya Sastri (szerk.: James A. Santuci): *Agnicayana a Mīmāṃsāban*

C. G. Kashikar és Asko Parpola: *Śrauta hagyományok napjainkban*

C. V. Somayajipad, M. Itti Ravi Nambudiri és Erkkara Raman Nambudiri: *Napjaink nambudiri Agnistoma és Agnicayana szertartásai*

M. G. S. Narayanan és K. Veluthat: *A keralai nambudiri közösség története*

M. R. Raghava Varier: *A nambudiri rituális hagyomány különös tekintettel a Kollengode Archivumokra*

K. Kunjunni Raja: *Keralai szanszkrit és malajalam referenciák*

Wayne Howard: *A nambudiri „ki-nem-fejezett” kántálás (aniruktagana) zenéje*

C. V. Somayajipad, M. Itti Ravi Nambudiri és Frits Staal: *Az ötcsúcsú madár, a négyzetalakú madár és a sokarcú házi oltár*

Frits Staal: *Védikus mudrák*

C. R. Jones: *Megjegyzések a védikus mudrák és a Kūṭiyāṭṭamban és a Kathakaliban használt mudrák összehasonlításához*

C. Hooykaas: *Agni felajánlások Jáván és Balin*
 Tedeusz Skorupski: *Tibeti Hóma-rítusok*
 Micchel Strickmann: *Hóma Kelet-Ázsiában*
 Frits Staal: *Az Agnicayana projekt*

IV. RÉSZ:

SZÖVEGEK ÉS FORDÍTÁSOK

Baudhāyana Śrauta Sūtra on the Agnicayana.
 Sz. szöveg: W. Caland, ford.: Yasuke Ikari és
 Harold Arnold
Kausītaki Brāhmaṇa on the Atirātra, ford.: E. R.
 Sreekrishna Sarma

The Passages of the Jaiminīya Śrauta Sūtra dealing with the Agnicayana, together with Bhavatrātrā's Commentary, ford.: Asko Parpola

V. RÉSZ:

FILMEK, HANGSZALAGOK ÉS KAZETTÁK (Frits Staal)

I. Filmek

II. Hangszalagok

III. A kazetták

Glosszárium és Szakkifejezések jegyzéke

Nevek jegyzéke

Szövegek jegyzéke

AZ UTOLSÓ TÍZ ATIRĀTRA-AGNICAYANA IDŐPONTJA ÉS HELYSZÍNE

1. 1901 Pāññāl (Panjal) (Thrissur, Kerala)
2. 1918 Pāññāl (Panjal) (Thrissur, Kerala)
3. 1956 Pāññāl (Panjal) (Thrissur, Kerala)
4. 1975 Pāññāl (Panjal, Thrissur, Kerala) (AGNI, STAAL 1983 által megörökítve)
5. 1990 Kuñtūr (Kundur/Kundoor) 1990 (STAAL 1992)
6. 2006 Mūlamkōtū (Moolamcode, Kizhakkancherry)
7. 2011 (április 4–15) Pāññāl (Panjal, Thrissur, Kerala) (<http://athirathram.org/>)
8. 2012 (március 23 – április 3) Maṭṭatūr Kuññū Kaimukkū Mana (Mattathur Kunnu Kaimukku) (<http://athirathram.org/>) [2014. 10. 31.]
9. 2012 (április 21 – május 2) Bhadrachalam (Khammam, Andhrapradesh)
10. 2013 (április 13–24) Keesaragutta (Rangareddy, Andhrapradesh)

Fórizs László és Vasudevan Nambudiri, az 1956-os Atirātra szolgálatvégző papjának fia beszélget az akkori tűzoltárépítés színhelyén, Pāññālban (Tissūr, Kerala, India).

(E kép kivételével az összes képet Adelaide de Menil készítette az 1975-ös szertartás helyszínén.)

Fórizs László